

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглянуто проблему застосування методології Case-study у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов у вищих навчальних закладах. Доведено, що при послідовному застосуванні даної методики у студентів факультету іноземних мов формуються професійні знання, навички та вміння, необхідні для успішного виконання ними будь-якого виду професійних завдань, так як їх рівень професійної підготовки досягне вимог, що пред'являються ринком праці. Проведений аналіз підтверджує, що в сучасних умовах викладання має поєднувати в собі вироблену багаторічною практикою пасивну, активну й інтерактивну моделі навчання.

Ключові слова: інтерактивні технології, методологія Case-study, професійна підготовка, майбутній викладач іноземних мов, компетенції.

Annotation. In the article the problem of application of the methodology of Case-study is considered in the training of future teachers of foreign languages in higher educational institutions. It is proved that the consistent application of this technique forms in students of foreign languages professional knowledge, skills and abilities required for successful execution of any kind of professional tasks, as their level of training stands to the requirements of labor market. Implemented analysis confirms that in the present time conditions teaching has to combine passive, active and interactive learning models, proved by long-term professional practice.

Key words: interactive technology, methodology of Case-study, training, future teacher of foreign languages, competence.

Актуальність дослідження. Одним із напрямів модернізації вищої освіти в Україні є впровадження ідей Болонської декларації, зокрема, щодо інформатизації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Саме тому особлива увага має приділятися формуванню у майбутніх фахівців готовності використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології в процесі професійної підготовки та подальшій професійній діяльності. Великого значення набувають *інтерактивні технології*, а саме така організація навчального процесу, за якої неможливе нехтування тим, хто навчається у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників, процесі навчального пізнання: бо кожен студент має конкретне завдання, за виконання якого він має публічно прозвітуватись, бо від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Інтерактивні технології навчання містять чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів.

Мета дослідження: здійснити науковий аналіз проблеми застосування інтерактивних технологій (методологію Case-study) у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Аналіз психолого-педагогічних досліджень свідчить, що методика організації занять на основі інтерактивних навчальних технологій у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов недостатньо розроблена та потребує особливої уваги, доцільного вибору методів, способів прийомів інтерактивного навчання. Тобто, постає необхідність дослідження практичних аспектів застосування інтерактивних технологій навчання в сучасних умовах як ефективного інструментарію у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців.

Така технологія базується на єдності принципів системного квантування, проблемності, що містять цільові настанови й провідні принципи технології; спеціальні способи проектування змісту навчання; систему завдань та вправ; конструювання технологічних кроків й дидактичних матеріалів; систему контролю й оцінки досягнень.

На початку XXI століття ряд зарубіжних учених (L. Bachman, J. Brown, B. Bunker, A. Billie, I. David, P. Holman, D. Tom, H. Owen, W. Silverman) викликали інтерес до використання методології Case-study при вивченні іноземних мов.

Ми використовуємо методологію Case-study зі студентами факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського з метою ефективної активізації матеріалів щодо формування професійної компетентності студентів.

Розглянемо метод Кейс-метод (Case-study) детальніше. Цей метод передбачає перехід від методу накопичення знань до діяльнісного, практико-орієнтованого підходу щодо реальної діяльності фахівця. Під час аналізу конкретних ситуацій особливо важливо те, що тут поєднуються індивідуальна робота студентів і колективне обговорення пропозицій, підготовлених кожним членом групи. Розробка практичних ситуацій може відбуватися двома шляхами: на основі опису реальних подій і дій або на базі штучних сконструйованих ситуацій [8]. Підбиваючи результати аналізу методу case-study, необхідно відзначити його значущість у навчанні студентів: встановлення

міжпредметних зв'язків; аналітичне і системне мислення; оцінювання альтернатив і наслідків, пов'язаних з ухваленням рішень; презентації результатів проведеного аналізу; освоєння комунікативних навичок і навиків роботи в команді.

У процесі обговорення професійних ситуацій студенти при вирішенні даних кейсів відпрацьовують свої навички і уміння міжособистісних контактів на іноземній мові та процес роздумів на професійні теми.

W. Silverman [6] акцентує на тому, на що потрібно звернути увагу при використанні кейсів у процесі вивчення іноземних мов, а саме:

- *уточнення цілей*. Ми детально з'ясовуємо і мотивуємо студентів для з'ясування їх власних професійних цілей, що базуються на володінні професійною іноземною мовою;
- *планування і підготовка*. Що стосується нашої діяльності, планування і підготовка кейсів протікають у вигляді попередніх консультацій з викладачем з метою мінімізації можливості появи помилкового вектора діяльності при підготовчому відборі матеріалу.

Щоб почати роботу з кейсами, необхідно вибрати невеликий кейс, що охоплює ті навички й уміння, які необхідно студентам розвивати, враховуючи, наскільки ці навички та вміння збігаються з нашими цілями і з цілями студентів. З цією метою необхідно підготувати блок питань, щоб студенти опрацювали їх вдома. Окрім цього, необхідно підготувати додатковий блок питань для стимулювання студентів в процесі аналізу даного кейса. Після завершення заняття по Case-study підбиваються підсумки під керівництвом викладача, а також дається заключна частина обговорення, з оцінюванням того, що студентам вдалося досягти на цьому занятті. Весь процес роботи з матеріалом по кейсу проводиться іноземною мовою.

A. Stibbe [7] підкреслює, що в науково-дослідницькій літературі здійснюються спроби адаптувати допоміжну технологію, яка в бізнесі відома як «Відкритий простір» (Open space) і застосувати цю технологію у вузі. Такі кейси необхідні для розвитку навичок усного спілкування на професійні теми іноземною мовою, у зв'язку з мінливими умовами життєдіяльності в наш час і в зв'язку з потенційними можливостями сприяння відкритого простору навчання, щоб допомогти студентам активно опанувати ці навички і вміння.

Такий кейс є спробою використовувати нову технологію і аналіз зворотного зв'язку зі студентами. Ця технологія працює і має великі потенційні можливості при викладанні на факультеті іноземних мов у таких випадках:

- використовувати її можливо стосовно певної теми;
- лише якщо «Відкритий простір» ретельно спроектовано.

Відкритий простір або «Технологія відкритого простору» — це метод допомоги при взаємодії. Цей метод був розроблений Н. Owen [5] в 1985 р і став популярним засобом управління великими діловими зустрічами в діловому світі. Існує безліч подібних технологій, які використовуються у світі бізнесу, таких як: «переважне майбутнє», «майбутній пошук» [2; 3; 4]. Але всі перераховані вище технології є способом змусити людей висловлюватися за певною професійною тематикою. Відкритий простір — це обговорення самостійно обраних тем і залучення до обговорення в самостійно обраній групі. Учасники обговорення можуть вільно переміщатися від однієї групи студентів до іншої групи за власним бажанням. Технологія відкритого простору порівнюється з вільною ринковою системою.

Хоча метод відкритого простору зародився у світі бізнесу, цей метод відносно недавно почав застосовуватися всередині освітніх структур, з метою організації курсів і конференцій для підвищення професійного рівня професорсько-викладацького складу ВНЗ.

Світ бізнесу, де швидке реагування усного спілкування є життєво необхідним для щоденного виживання, вимагає високого рівня розвитку навичок спілкування, так як рішення гострих повсякденних проблем вимагають не тільки добре розвинених навичок письма, а й обов'язково високого рівня розвитку комунікативних навичок і умінь усного мовлення.

Все це потребує широкого *лінгвокраїнознавчого кругозору* у студентів.

Основні принципи успішного кейсу:

- 1) попереднє ретельне опрацювання учасниками кейса матеріалу;
 - 2) все проводиться і сприймається в позитивному настрої, тобто важливий позитивний психологічний мікроклімат при проведенні кейсу;
 - 3) всі дії, ініціативи та розробки, зроблені для успішного проведення кейсу, заохочуються і підтримуються.
- З метою активізації матеріалу з аналітичного читання при навчанні студентів іноземної мови необхідно розвивати у них як письмові, так і усні навички.

Звернемося до розвитку усних навичок. Найбільш докладний опис комунікативних компетенцій зробив L. Bachman [1]. Він застосовує термін «комунікативне мовне вміння», яке формує такі важливі компетенції:

- *пізнавальна компетенція* — це взаємодія проблеми і її розуміння, тобто готовність до формування комунікативного наповнення в результаті пізнавальної активності;
- *стратегічна компетенція* — це вміння застосовувати комунікативну тактику для того, щоб компенсувати брак знань в режимі реального часу;
- *лінгвістична компетенція* — це здатність висловлюватися іноземною мовою на основі розуміння іноземної мови як системи;

- дискурсна компетенція — це усні і письмові, діалогічні і монологічні висловлювання;
- компетенція вільного володіння (fluency competence) — це здатність говорити в природному темпі, грамотно, зв'язно, без напруги.

Для успішного навчання майбутніх викладачів іноземних мов ми в своїй практичній діяльності ретельно відбираємо, організуємо і регулярно супроводжуємо уривки з тексту як аудіо супроводом (CD і DVD диски, mp3-файли), так і відеорядом (відеозапис виступу з рядком, що читається на іноземній мові). За такою методикою студенти навчаються правильно організовувати процес ознайомлення, опрацювання та відтворення змісту автентичного (наприклад, прослуханого) тексту за професійною тематикою.

Для підвищення рівня професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, ми послідовно використовуємо елементи відповідної методики з навчання техніки швидкого читання з використанням автентичного матеріалу і з заміною цілей, наприклад: виявити основний зміст уривку тексту; знайти ключові слова; знайти синоніми ключових слів; передати основний зміст уривку тексту у вигляді мотивованого аналізу практичної цінності отриманої інформації в просторі сучасного розвитку інформаційних технологій.

Наразі відома значна кількість активних та інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов: проблемна лекція, парадоксальна лекція, евристична бесіда, пошукова лабораторна робота, розв'язання ситуаційних задач, колективне групове навчання, ситуаційне моделювання. Вони можуть використовуватись на різних етапах уроку: під час первинного оволодіння знаннями, під час закріплення й удосконалення, під час формування вмінь і навичок. Їх можна застосовувати також як фрагмент заняття для досягнення певної мети або ж проводити цілий урок з використанням окремої технології. У дослідженнях доведено, що застосування інтерактивних технологій різко збільшує відсоток засвоєння матеріалу, оскільки вони впливають не лише на свідомість, а й на почуття. Особливо значний ефект (біля 90 відсотків засвоєння інформації) дають технології, що передбачають навчання інших [9, с. 94].

На основі нових інформаційних і педагогічних технологій стало можливим змінити, причому радикально, роль викладача іноземних мов, визначивши його не лише носієм знань, а й організатором самостійної творчої роботи студента, формуванню в нього критеріїв і способів орієнтації в потоці різноманітної інформації. В сучасних умовах викладання має поєднувати в собі сформовану багаторічною практикою пасивну, активну й інтерактивну моделі навчання.

Висновки. Викладений матеріал розкриває суттєві особливості інтерактивних технологій навчання, реалізація яких є основою формування професійної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, оскільки вони ґрунтуються на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, креативності, творчих здібностях, високих соціально-адаптаційних можливостях особистості; сприяють мобілізації організаційних, комунікативних, дослідницьких та проєктувальних вмінь майбутніх фахівців,

У результаті активного послідовного застосування цієї методики у студентів факультету іноземних мов формуються професійні знання, навички та вміння, необхідні для успішного виконання ними будь-якого виду професійних завдань, так як їх рівень професійної підготовки досягне вимог, що висуваються ринком праці.

Література:

1. Bachman L. Fundamental Considerations in Language Testing / Lyle Bachman. – Oxford: Oxford University Press, 1990.
2. Brown, J. and David I. World Cafe: Shaping our future through conversations that matter. San Francisco: Berrett-Koehler. 2005.
3. Bunker, B. and Billie A. Large Group Interventions: Engaging the Whole System for Rapid Change San Francisco: Jossey Bass, 1996.
4. Holman, P. and Tom D. The Change Handbook. Group Methods for Shaping the Future. San Francisco: Berrett-Koehler, 1999.
5. Owen, H. Expanding our now: the story of open space technology. San Francisco: Berrett-Koehler, 1997.
6. Silverman W. An Introduction to Cases. Pace University Center for Case Studies, 1997.
7. Stibbe A. Developing oral skills for a changing world: the potential of Open Space Facilitation.
8. Колісник Л.В. Технології активного та інтерактивного навчання на заняттях з основ педагогічної майстерності / Л.В. Колісник // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; гол. ред. М.Т. Мартинюк. – К.: Міленіум, 2007. – С. 23-29.
9. Носаченко І. М. Інтерактивні технології у професійному навчанні / І. М. Носаченко // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : збірник наукових праць. Ч. 2.; за ред. М. М. Козяра та Н. Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С. 93-96.